

GORPU DESEROSOAK

INDARKERIA MASIBOA, HOBI KOMUNAK ETA NEKROPOLITIKA:
GIZARTE ZIENTZIEN ETA ZIENTZIA FORENTSEEN IKUSPEGIETATIK

BODIES OUT OF PLACE

MASS VIOLENCE, MASS GRAVES AND NECROPOLITICS:
PERSPECTIVES FROM FORENSIC AND SOCIAL SCIENCES

NAZIOARTEKO KONGRESUA INTERNATIONAL CONFERENCE

2018.07.05 18-21

MIRAMAR JAUREGIA / PALACIO DE MIRAMAR | DONOSTIA / SAN SEBASTIÁN

PROGRAMA / PROGRAM

ASTEAZKENA 18 / WEDNESDAY 18TH

9:00 – 10:00	IREKIERA / OPENING
10:00 – 11:30	OSOKA 1 / KEYNOTE 1
11:30 – 12:00	KAFEA / COFFEE
12:00 – 14:00	Aintzinako indarkeriak agerian Old violences exposed
14:00 – 16:00	BAZKARIA / LUNCH
16:00 – 18:00	Deshobiraketak eta legea Exhumations within legal realms
18.00- 18.15	ATSEDENALDIA / BREAK
18.15 -19.45	Deshobiraketak Hegoalde Globalean Exhumations in the Global South

OSTEGUNA 19 / THURSDAY 19TH

9:00 – 11:00	Deshobiraketak eta burujabetza Exhumations and Sovereignty
11:00 – 11:30	KAFEA / COFFEE
11:30 – 13:30	Deshobiraketen erlijio ikuspegia Religious Aspects of Mass grave Exhumations
13:30 – 16:00	BAZKARIA / LUNCH
16:00 – 17:30	Deshobiratzeak eta fantasmagoriak Ghostly Matters and Exhumations
17:30-17:45	ATSEDENALDIA / BREAK
17:45-19:45	Ahaidetasun erlazioak hobi komunetan Kinship Relationships around Mass Graves

OSTIRALA 20 / FRIDAY 20TH

10:00 – 11:30	OSOKA 2 / KEYNOTE 2
11:30 – 12:00	KAFFA / COFFEE
12:00 – 14:00	Biraketa Forentsearen Errepresentazioa Representations of the Forensic Turn
14:00 – 16:00	BAZKARIA / LUNCH
16:00 – 17:30	Isiluneak, desagertpenak eta atopiak Silences, Disappearances and Atopias
17:30-17:45	ATSEDENALDIA / BREAK
17:45-19:45	LEHEN MAHAI-INGURUA / ROUND TABLE I: Antropologia forentsearen erronka berriak: krimenaren eszenatik ekimen humanitariora / New Challenges in Forensic Science: From Crime Scene to Humanitarian Intervention. Koordinazioa / Convener: Francisco Etxeberría (UPV-EHU / Aranzadi)

LARUNBATA 21 / SATURDAY 21ST

9:30 – 11:00	BIGARREN MAHAI-INGURUA / ROUND TABLE II: Memoria Historikoaren Politika Erkidegoetan / Historical Memory Policies in the Autonomous Communities. Koordinazioa / Convener: Aintzane Ezenarro (Gogora)
11:00 – 11:30	AMAIERA-EKITALDIA / CLOSING CEREMONY
11:30 – 14:00	Bisita gidatua Kattin Txikira (Oartzun) Francisco Etxeberriarekin Guided visit to Kattin Txiki memorial site (Oartzun) with Francisco Etxeberria

GORPU DESEROSOAK / BODIES OUT OF PLACE

Argazkia / Photo: Lklundin

OSOKOA 1 / KEYNOTE 1

ALEXEI YURCHAK

(UC Berkeley)

**LENINEN GORPUA, FORENTSEA ETA ARTEAREN BITARTEAN /
LENIN'S BODY BETWEEN FORENSICS AND ART**

OSOKOA 2 / KEYNOTE 2

EYAL WEIZMAN

(Goldsmiths U)

ARKITEKTURA FORENTSEA / FORENSIC ARCHITECTURE

Argazkia / Photo: Clemente Bernad

1 AINTZINAKO INDARKERIAK AGERIAN / OLD VIOLENCES EXPOSED

Moderatzailea / Chair: Amaia Goenaga (Gogora)

Lourdes Herrasti (Aranzadi): *Deshobiraketen arkeologia / The Archeology of Exhumations.*

Zoé de Kerangat (CSIC/UAM): *Gorpuak agerian eta forentse-aurreko errituak. Errepresio frankistaren biktimen deshobiraketak Espainiako trantsizioan / Exposed Bodies and Pre-Forensic Rituals: Exhumations of the Victims of Francoist Repression during the Spanish Transition.*

Antonius Robben (U Utrecht): *Hirietako hilketa masiboei aurre egin. Rotterdam-eko alemanen eta aliatuen bonbardaketetan lutoa eta berreskuratzea / Coping with Massive Urban Death: Mourning and Recovery during the German and Allied Bombing of Rotterdam.*

Élisabeth Anstett (CNRS- Adès, Marseille): *Inbentario isilak. Errusia post-sobietikoko eta beste leku batzuetako ezkutuko hobiak / Silent Stocks: On Long Lasting Clandestine Mass Graves in Post- Soviet Russia and Elsewhere.*

DESHOBIRAKETAK ETA LEGEA / EXHUMATIONS WITHIN LEGAL REALMS

2

Moderatzailea / Chair: Xabier Urmenenta (Gipuzkoako Foru Aldundia)

Francisco Etxeberria (UPV-EHU/Aranzadi): Aranzadiren jarduna Gerra Zibileko deshobiraketetan / *The Role of Aranzadi in the Exhumations of Graves of the Civil War.*

Sévane Garibian (U Genève): Legea eta gorpuzkiak. Estatus juridikoaren bila / *Law and Human Remains: In Search of a legal status.*

Stephanie Golob (CUNY-Baruch, NY): Hobitik mundura. Deshobiraketen Nazioarteko legeen ikasketa / *Inside Out. Transnational Legal Learning and Mass Grave Exhumation.*

Derek Congram (U Toronto): “Bitartean” noiz arte? Kolonbiako biktimak berreskuratzerako berehalako neurriak / *“In the Meanwhile”, Until When? Immediate Measures for the Recovery of the victims of the Colombian Conflict.*

Argakia / Photo: Gabriel Ruiz Romero

3 DESHOBIRAKETAK HEGOALDE GLOBALEAN / EXHUMATIONS IN THE GLOBAL SOUTH

Moderatzailea / Chair: Marije Hristova (CSIC)

Laura Langa (CSIC/UAM): Heriotzaren inguruko espiritualitate eta materialtasunak. Atá ibaia mugimenduan eta bizirik dagoen hobi gisa, Yu 'luuḡx- entzat (Colombia) / *Spiritualities and Materialities Around Death: The River Atá as a Moving Grave and Live for the Yu 'luuḡx (Colombia).*

Luis Fondebrider (EAAF): Afrika Erdiko Errepublika eta Timor-eko deshobiraketan alde tekniko eta sozialak / *Social and Technical Aspects of Exhumations in Timor and Central African Republic.*

Carolina Robledo (CIESAS D.F., México): Deshobiraketa herritarrak “egiarik” eta “justiziarik” gabe? Zalantza eta gorabeherak “Las buscadoras de El Fuerte”-koen lanaren inguruan (Sinaloa, México) / *Citizen-led Exhumations without “Truth” and “Justice”?: Dilemmas around Cooperative Work with “Las buscadoras de El Fuerte” (Sinaloa, México).*

DESHOBIRAKETAK ETA BURUJABETZA / EXHUMATIONS AND SOVEREIGNTY

Moderatzailea / Chair: Stephanie Golob (CUNY-Baruch)

4

Queral Solé (U Barcelona): *Bertán de Quintana, Kataluniako ezkutuko hilerrietako epailea (1937-1938) / Bertán de Quintana, The Judge of the Clandestine Cemeteries in Catalonia (1937-1938).*

Sarah Wagner (U Georges Washington): *Ettxera itzulera. Vietmanen borrokaldietan hildako desagertuen (MIA) erreskatea / Homecoming: MIA Accounting and the Vietnam War.*

Isaías Pérez-Rojas (U Rutgers): *Burujabetza galbidean. Nekro-boterea, nekro-gobernua eta Andeetako herria gerraosteko Perun / Sovereignty in Ruins: Necropower, Necro-governmentality, and the Figure of the People in Peru's Post-War Andes.*

Natan Sznaider (Academic College Tel-Aviv): *Errua: sentimendu baten gauzatzea / Guilt: The Materiality of a Sentiment.*

Argazkia / Photo: Clemente Bernad

5 DESHOBIRAKETEN ERLIJIO IKUSPEGIA / RELIGIOUS ASPECTS OF MASS GRAVE EXHUMATIONS

Moderatzailea / Chair: Ulrike Capdepón (U Konstanz / Princeton)

María García Alonso (UNED): *Hezurren boterea. Espainiako Gerra Zibileko erlikien erlijio-erabilera eta erabilera profanoa / The Power of Bones: Religious and Profane Uses of Spanish Civil War relics.*

Miriam Saqqa (CSIC): *Frankismoaren biopolitika ikertzen. Hilotzetik artxibategira / Investigating the biopolitics of Francoism: from the Corpse to the Archive.*

Marije Hristova (CSIC) y Monika Zychlinska (U Warsaw): *Laczka flaskoan. Debozioa eta sakralizazioa Poloniako soldadu madarikatuen deshobiraketetan / Laczka in a Jar: Devotion and Sacralization in Mass Grave Exhumations of the Cursed Soldiers in Poland.*

Germán Labrador (U Princeton): *Memoria eta harria. Errepresio frankista eta arte herrikoia gerraosteko Galizia / The Memory and the Stone: Francoist Repression y Popular Art in Postwar Galicia.*

DESHOBIRATZEAK ETA FANTASMAGORIAK / GHOSTLY MATTERS AND EXHUMATIONS

Moderatzailea / Chair: Alejandro Baer (U Minnesota)

6

Paul Sorrentino (Max Planck Institute): *Deshobiratzeak eta erritu espiritualistak gaur egungo Vietnamen / Exhumations and Spiritualist Rituals in Contemporary Vietnam.*

Mariana Tello (CONICET, Argentina): *(Des)agertuen istorioak. Hobietako eta desagertutako mamuak / Stories of (Re) Apparition: Disappearances and Mass Grave's Ghosts.*

Francisco Ferrándiz (CSIC) / Julián López García (UNED): *Hilobiak, deshobiraketak eta memoria paranormalak / Graves, Exhumations and Paranormal Memories.*

7 AHAIDETASUN ERLAZIOAK HOBI KOMUNETAN / KINSHIP RELATIONSHIPS AROUND MASS GRAVES

Moderatzailea / Chair: Morris Tidball (U Coimbra y Milán)

Maria Laura Martín-Chiappe (CSIC/UAM): Ahalduntze politikoa familiek egindako erreklamazioetan / Political Empowerment in Family Claims.

Alfonso Villalta (UNED): Etsaiak eta laguntza heriotzaren atarian / Enmity and Help on the Eve of Death.

Zahira Aragüete (U Genève): Familiaren identitatea birmoldatzea, Extremadurako errepresioaren artxibo antagonikoan / Remaking Familiar Identity through the Contested Archival Trace in Extremadura.

Victor Toom (Goethe University): Irailaren 11ko biktimen identifikazio forentseak New Yorken. Laborategiak, familiak eta politikak / Forensic identification of 9/11 victims in New York: Labs, Families and Politics.

BIRAKETA FORENTSEAREN ERREPRESENTAZIOA / REPRESENTATIONS OF THE FORENSIC TURN

8

Moderatzailea / Chair: Daniel Palacios (U Köln)

Jean-Marc Dreyfus (U Manchester): Neurrizko kultura bisuala. Gerraosteko deshobiraketen argazkiak Alemanian / A Discreet Visual Culture: Photos of Exhumations in Post-WWII Germany.

Lee Douglas (Reina Sofia Museoa): Gainean. Ikuspegi forentsea eta berreskuratzearen ikonografia / Over, On, In: Forensic Vision and Iconography of Reuperation.

Ulrike Capdepón (U Konstanz /Princeton): Monumentaltasuna eta bira forentsea. Hildakoen ordezkartzari buruzkoak egungo eztabaidak Madrilen / Monumentality and Forensic Turn: Current Debates about Representation of the Dead in Madrid.

Alejandro Baer, Brianna Petersen y Joe Eggers (U Minnesota): Sioux-en sarraskietatik Dakotako genozidioetara. "Ahaztutako Gerraren" errepresentazioa Minnesotan / From "Massacres perpetrated by the Sioux" to the "Dakota Genocide": Conflicting Representations of Minnesota's "Forgotten War".

Argakia / Photo: Clemente Bernad

9 ISILUNEA, DESAGERPENAK ETA ATOPIAK / SILENCES, DISAPPEARANCES AND ATOPIAS

Moderatzailea / Chair: Zahira Aragüete (U Genève)

José Luis Prieto (Medikuntza Forentsearen Kontseilua): *Migrazio klandestinoan, medikuntza forentsearen ikuspegitik: hondamendi isila / Clandestine Migration in the Mediterranean from a Forensic Perspective: a Silent Catastrophy.*

Gabriel Gatti (UPV-EHU): *Bizirik desagertutakoaren gorpu (nahasia). Melilla, Mexiko eta Uruguay-ko irudiak / The (Confused) Body of the Living Disappeared: Images of Melilla, Mexico and Uruguay.*

Zuzanna Dziuban (U Konstanz /U Amsterdam): *Objetu atopikoak. Holokaustoko hobi komunetan lapurtutako urrezko hortzen ibilbidea / Atopic Objects: The Afterlives of Golden Teeth Stolen from the Holocaust Graves.*

MAHAI-INGURUAK ROUND TABLES

Lehen Mahai-Ingurua / Round Table I:

*Antropologia forentsearen erronka berriak:
krimenaren eszenatik ekimen humanitariora.*

*New Challenges in Forensic Science: From Crime
Scene to Humanitarian Intervention.*

Bigarren Mahai-Ingurua / Round Table II:

Memoria Historikoaren Politika Erkidegoetan.

*Historical Memory Policies in the Autonomous
Communities.*

ANTROPOLOGIA FORENTSEAREN ERRONKA BERRIAK: KRIMENAREN ESZENATIK EKIMEN HUMANITARIOA / NEW CHALLENGES IN FORENSIC SCIENCE: FROM CRIME SCENE TO HUMANITARIAN INTERVENTION

Koordinazioa / Convener:

- Francisco Etxeberria (UPV-EHU / Aranzadi)

Parte-hartzaileak / Participants:

- Francisco Etxeberria (UPV-EHU / Aranzadi)
- Morris Tidball (U Coimbra y Milán)
- Mercedes Salado (EAAF)
- Lourdes Herrasti (Aranzadi)
- Luis Fondebrider (EAAF)
- José Luis Prieto (Medikuntza Forentsearen Kontseilua)
- Fernando Serrulla (Antropologia eta Odontologia Forentsearen Espainiar Elkarte)
- Ignasi Galtés (Aranzadi-UAB-IMLCFC)

Argazkia / Photo: Gogora

MEMORIA HISTORIKOAREN POLITIKA ERKIDEGOETAN / HISTORICAL MEMORY POLICIES IN THE AUTONOMOUS COMMUNITIES

Koordinazioa / Convener:

- Aintzane Ezenarro (Gogora)

Parte-hartzaileak / Participants:

- Erkidegoetako Memoria Historikoaren arduradunak / Representatives of the Autonomous Communities in charge of Historical Memory Policies.

Argakia / Photo: Francisco Etxeberria

**BISITA GIDATUA KATTIN TXIKIRA (OIARTZUN)
FRANCISCO ETXEBERRIAREKIN /
GUIDED VISIT TO KATTIN TXIKI MEMORIAL
SITE (OIARTZUN) WITH FRANCISCO ETXEBERRIA**

Argakia / Photo: Francisco Etxeberria

KATTIN TXIKI

Kattin Txiki bezala ezagutzen den Oiartzungo hobi komuna, Katyn-go sarraskiari erreferentzia eginez –1940ko udaberrian ejerzito sobietarrak 20.000 poloniar herritar baino gehiago hil zituen, multzokako hilketak izan ziren– hau ere, basoan dagoelarik.

Kattin Txiki talde memorialistak bultzatuta (2005ean sortua), 2007an Aranzadi Zientzia Elkarateak zortzi gorpu atera zituen hobitik, Irigorri bezala ezagutzen den eremuan. Hobitik atera ondotik, lursailaren jabeak Udalari eman zion lursailaren jabetza eta honek, memoriaren parke publiko bilakatu zuen lekua. Gaur egun, oraindik ere, herriko memoriarekin erlazionatutako ekimenak egiten dira. Elkaratearen azken lana Trabajadoreak dokumentala da, Oiartzungo langileen bataloien historia kontatzen duena.

The Oiartzun mass grave is known as Kattin Txiki, referring to the Katyn massacre –a series of mass executions of more than 20.000 Polish citizens by the Soviet army in the spring of 1940– because it was also located in a forest.

Driven by the memorialist group Kattin Txiki (created in 2005), in 2007 the Aranzadi Science Society exhumed eight bodies in the Irigorri area. After the exhumation, the owner gave the land to the Town Hall, which transformed the space into a public park of memory. Todas different activities related to the memory of the village are still being organized. The latest work of the association is the documentary Trabajadoreak, which tells the story of the workers' battalions in Oiartzun.

BABESLEAK / SPONSORS:

Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia (Nafarroako Gobernua) / Secretaría General de Derechos Humanos, Convivencia y Cooperación (Gobierno de Navarra)

Bizikidetzeta eta Giza Eskubidea (Gipuzkoako Foru Aldundia) / Dirección de Convivencia y Derechos Humanos (Diputación Foral de Gipuzkoa)

Oiartzungo Udala / Ayuntamiento de Oiartzun

KOLABORATZAILEAK / COLLABORATORS:

Kriminologiaren Euskal Institutua / Instituto Vasco de Criminología

JAKIUNDE, Academia de las Ciencias, de las Artes y de las Letras

Asociación Española de Antropología y Odontología Forense

Centro Internacional de Estudios de Memoria y Derechos Humanos (CIEMEDH), UNED

Kattin Txiki Memoria Historikoa

Institut Passats Presents (Ajuntament de Barcelona)

ZUZENDARITZA ZIENTIFIKOA / SCIENTIFIC MANAGEMENT:

Francisco Etxeberria, Francisco Ferrándiz

ANTOLAKETA BATZORDEA / ORGANIZING COMMITTEE:

Cursos de Verano UPV-EHU, Marije Hristova, Zoé de Kerangat, Laura Martín-Chiappe, Laura Langa y Miriam Saqqa

INFORMAZIO GEHIGARRIA
MORE INFORMATION

WWW.IUK.EUS
+34 943 21 95 11
iuk@iuk.es

ANTOLATZAILEAK / ORGANIZERS:

ILLA

Las políticas de la
memoria

UDA IKASTAROAK
CURSOS
DE VERANO
SUMMER
COURSES
UPV/EHU

